

SOCIJALNA DRŽAVA

Priredio: **Andelko Milardović**
Panliber, Osijek, 1995.

Polovinom 1995. godine u nas se pojavila knjiga s vrlo atraktivnim naslovom *Socijalna država*. Knjigu je priredio i uvodno poglavlje napisao Andelko Milardović. Knjiga je prvo izdanje u okviru biblioteke 'Politeia' ovog, već u našoj javnosti, poznatog izdavača.

Knjiga se sastoji od dva dijela. Prvi dio je relativno kraći uvod što ga je napisao priređivač knjige pod naslovom *Pojam i duhovni temelji socijalne države*. Milardović definira pojam socijalne države, kao države, '... koja skrbi, osigurava svoje građane od najrazličitijih rizika koji se mogu pojaviti uslijed različitih okolnosti.' (5) Ovo je prema Milardoviću određenje socijalne države u politološkom smislu. Prema njemu, socijalna država mora promicati načela solidarnosti i supsidijarnosti. Važnost socijalne države ilustrira podacima o rastu izdataka za socijalno osiguranje u dvanaest europskih zemalja u razdoblju od 1962-1991. godine. Milardović poslije toga definira pojam socijalne politike kao: 'Skup mjera koje provodi neka socijalna država zbog osiguranja socijalne sigurnosti, stabilnosti, pravde i mira...' (6) Definira se i socijalno partnerstvo kao još jedan važan pojam. Socijalno partnerstvo je suradnički odnos poslodavaca i posloprimaca.

Već se kod ovih pojmovnih određenja može primijetiti nedostatak uvida u literaturu i rezultate istraživanja na području socijalne politike. Definiranje pojmova samo na osnovi leksikona rada necjelovitim i površnim uvidom u teoriju socijalne države.

Nakon toga Milardović vrlo kratko govori o duhovnim temeljima socijalne države. U tom smislu on se ograničava samo na '... enciklike, socijalne dokumente i izvore Crkve.' (7) Ukratko se navode dokumenti Katoličke crkve relevantni za temu socijalne države, bez njihove sustavne analize.

Reduciranje duhovnih temelja socijalne države samo na socijalno učenje Katoličke crkve dodatno svjedoči o neadekvatnosti pristupa. Socijalno učenje Katoličke crkve imalo je određeni utjecaj na razvoj socijalnih država. Međutim, postavlja se pitanje što je s duhov-

nim temeljima socijalnih država koje se razvijaju neovisno od utjecaja socijalnog učenja Katoličke crkve? Ovakvo tretiranje pojma duhovnih temelja socijalne države može zavesti neupućene čitatelje. Naime, o temeljnim zasadama i duhovnim temeljima socijalne politike i socijalne države napisane su brojne i opsežne rasprave.

Na kraju uvodnog teksta Milardović upućuje čitatelja da se pojmovi, povijesna i moderna iskustva socijalne države izneseni u drugom dijelu knjige odnose na Saveznu Republiku Njemačku. Milardović iznosi stav da su razvijene demokratske i industrijske države u posljednjih stotinu godina dovele do savršenstva funkcioniranja socijalne države. Ovaj se stav ničim ne dokazuje. Teško bi bilo naći poznatog istraživača koji zagovara ovakav stav. Povijest socijalne države zapravo je povijest traženja boljih rješenja. To osobito vrijedi za razdoblje krize socijalne države od sredine sedamdesetih godina.

Dakle, u uvodnom tekstu priređivač knjige površno govori o izuzetno važnim problemima socijalne države. On citira samo jedan relevantan izvor. Pojam socijalne države upotrebljava vrijednosno neutralno. Naime, pojam socijalne države bez dodatnih atribucija za ozbiljne istraživače ima malu upotrebnu vrijednost. Novije teorije danas su čak prevladale pojam socijalna država i govore o pojmu socijalni režim (G. Esping-Anderson) ili socijalno društvo (A. Evers). Bit je u tome da se izlaz iz krize socijalne države gdje dominira državni aparat vidi u uključivanju drugih čimbenika kao partnera ravnopravnih državnim agencijama (privatnih neprofitnih organizacija, komercijalnog sektora i volontera).

Drugi dio knjige čine prevedeni tekstovi. Esej pod naslovom *Povijesni i duhovni temelji ideje socijalne države* kao cjelina uvodi nas u temu industrijske revolucije i socijalnih pitanja, idejnog nasljeđa liberalizma, temeljnih vrijednosti i programa socijalizma i uglavnom se odnosi na razvoj prilika u Njemačkoj. Dio prevedenog teksta *Politika socijalne države u Njemačkoj do godine 1945.* informira nas o ustavno-pravnim osnovama socijalne države u Njemačkoj kroz povijesni razvoj. U tom smislu govori se o prvim mjerama države u socijalnoj politici, ulozi radničkog pokreta, socijalnom partnerstvu i suodlučivanju, kompromisu po-

slodavaca i posloprimaca te o iskustvima totalitarizma u Njemačkoj.

O socijalnoj državi prema njemačkom ustavu govori se u eseju koji nosi naslov *Socijalna država prema Ustavu*. Ovdje se citiraju i kratko komentiraju odrednice Ustava kojima se Njemačka uređuje kao socijalna država. Zatim se govori o odnosu pojmova pravna i socijalna država. Na kraju ovog teksta navodi se izvor iz kojeg su uzeta i prevedena prva tri spomenuta eseja.

Naredni esej *Socijalna politika* sadrži definiciju pojma socijalne politike i njenog razvoja u Njemačkoj. Ovaj dio preveden je iz leksikona kao i naredni, veoma kratki tekst pod naslovom *Socijalno pravo*. Esaj *Socijalno osiguranje* zapravo je najinformativniji i iz njega se može ponajviše doznati o socijalnoj politici u Njemačkoj. Govori se o ciljevima, sadržaju i načelima oblikovanja socijalnog osiguranja, o zdravstvenom, mirovinskom i osiguranju za nezaposlene. Posebno se govori o razvoju i financiranju socijalnih davanja. U završnim djelovima knjige obrađuju se teme socijalnog partnerstva, suodlučivanja te tarifnog prava. Jasno, sve se ponovo odnosi na prilike u Njemačkoj.

Zanimljivo je da priređivač knjige nije objasnio načelo odabira prevedenih tekstova niti se očitovao o kakvom se karakteru tekstova radi. Ne navodi se kome je knjiga namijenjena. Važno je ustanoviti da ova knjiga nije imala recenzente.

Ova knjiga može neupućene informirati o aktualnim problemima socijalne politike i socijalne države, ali ih isto tako može i zavesti. U nedostatku prevedene literature i u oskudici domaćih znanstvenih istraživanja knjiga može biti korisna za podizanje na višu razinu dnevno-političkih rasprava, ali nema karakter znanstveno-istraživačkog djela. Možda se autor u ovom poslu rukovodio komercijalnim efektima izdavanja knjige, ali i u tom bi slučaju bolje bilo da su privedeni znanstveno relevantni tekstovi za kojima postoji potreba u hrvatskoj javnosti.

Gojko Bežovan

SOCIJALNI RAD

Muhamed Dervišbegović
Sarajevo, 1995.

U nedostatku teorijsko-znanstvene i stručne literature o socijalnom radu kao posebnoj znanstvenoj disciplini, čiji se profesionalni identitet izgrađuje već 100 godina, popunjena je određena praznina. Studentima, stručnoj i široj znanstvenoj javnosti predstavljeno je djelo: *Socijalni rad - teorija i praksa* renomiranog stručnjaka i profesora na Fakultetu političkih nauka u Sarajevu (Odsjek za socijalni rad).

Posebno treba naglasiti okolnosti u kojima je nastajalo ovo sintetičko djelo. Radi se, ustvari, o drugom izdanju udžbenika. Prvo izdanje, praktično, nije ni ugledalo svjetlost dana, jer je neposredno poslije izlaska iz tiska kompletno izdanje (1000 primjeraka) izgorjelo u paklu Sarajeva. Sama ta činjenica govori za sebe, te nisu, doista, potrebni dodatni komentari.

Studija prof. Dervišbegovića jedna je od malobrojnih teorijskih sinteza i komplementarnih priloga znanstvenom zasnivanju profesije socijalnog rada gdje se na sustavan način prilazi temeljnim epistemološkim problemima, pojmovno-kategorijalnom sustavu, specifičnoj metodologiji, kompleksnim metodskim pristupima i aplikativnim područjima rada.

Na originalan način, u četiri poglavlja, studija obrađuje ključne probleme teorijskog zasnivanja socijalnog rada, od problema njegove konceptualizacije do posebnih područja primjene znanosti socijalnog rada u praksi.

Ne bi trebalo posebno isticati vrijednost ove knjige kao udžbenika, koji omogućuje stjecanje jasnih spoznaja o pojmu i biti socijalnog rada, kako studentima tako i socijalnim i drugim stručnim radnicima u praksi koji neposredno primjenjuju te spoznaje. Također, ne može biti nezapažen uspješan napor prof. Dervišbegovića da u svom udžbeniku sustavno prezentira razmatranu problematiku te uz istovremeni kritički pristup još više približi stručnoj javnosti ovu suptilnu materiju.

O značenju ove studije moguće je zaključiti već iz prvog poglavlja pod naslovom: *Teorija socijalnog rada* gdje obrađuje bitna pitanja koja mora postaviti svaka znanstvena disciplina, a to je njeno pojmovno i predmetno od-